

Лугова А.О.

аспірант кафедри іноземних мов

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Проблема модернізації освітнього процесу тісно пов'язана з упровадженням у систему освіти компетентнісного підходу та формуванням професійних компетентностей, однією з яких є дослідницька. У Великій Хартії університетів проголошено принцип невіддільності досліджень від навчання: викладання та дослідницька робота в університетах мають бути неподільні для того, щоб навчання в них відповідало постійно змінюваним потребам і запитам суспільства, науковим досягненням [3]. Повною мірою це стосується майбутніх учителів іноземних мов, їх фундаментальна теоретична підготовка та високий рівень практичних умінь повинні доповнюватись проведенням наукових досліджень та їх застосуванням на практиці.

Закон України «Про вищу освіту» [4] також визначає, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти (ЗВО) є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти. Проведення наукової і науково-технічної діяльності університетами, академіями, інститутами є обов'язковим. Для успішного проведення наукової діяльності у ЗВО обов'язковим є проведення спільних наукових досліджень, експериментальних та інноваційних розробок, участь у створенні науково-навчальних, науково-дослідних об'єднань, інноваційних структур та інших організаційних форм кооперації. Науково-дослідницька діяльність неможлива без організації наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, олімпіад, конкурсів, науково-дослідних, курсових та інших робіт учасників навчально-виховного процесу.

Із появою в Україні перших дослідницьких університетів реалізація поставлених завдань набула нових перспектив. Наголошено, що процес

підготовки магістрів загалом вимагає формування в них дослідницької компетентності, педагогічна цінність якої полягає в актуалізації творчого потенціалу особистості, формуванні ціннісних орієнтацій саморозвитку, підвищення професійного статусу як майбутнього професіонала [1].

Проблема підбору та підготовки професійних кадрів, чиї знання та вміння (компетенції) відповідають сучасним вимогам, є досить актуальною на даному етапі у більшості країн світу. Це у повній мірі стосується питання підготовки вчителів іноземних мов. У зв'язку з цим виникає питання професійних стандартів. Під професійним стандартом педагогічної діяльності ми розуміємо систему вимог до якостей (компетентностей) суб'єкта діяльності, які в своїй цілісності забезпечують успіх у педагогічній діяльності. Ці якості відображаються в знаннях, уміннях, здібностях, особистих характеристиках педагога, які в своїх інтегральних проявах лежать в основі професійної компетентності.

Професійна компетентність учителя іноземних мов – це здатність здійснювати педагогічну діяльність, педагогічне спілкування на досить високому рівні, досягаючи позитивних результатів навчання й виховання школярів. Це готовність до педагогічної діяльності, яка визначається як характеристика потенційного стану вчителя відносно його професійної діяльності. Мобілізація всіх психофізичних систем людини, що забезпечують ефективне виконання професійних дій. Озброєність людини необхідними уміннями, навичками та знаннями для успішного їх виконання. Говорячи про формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов, головним завданням професійно-педагогічної підготовки спеціалістів слід вважати формування дослідницької компетентності.

Отже, формування дослідницької компетентності у системі професійних компетентностей майбутніх фахівців є одним з першочергових завдань, що стоять перед сучасною вищою освітою.

У психолого-педагогічних дослідженнях проблему підготовки майбутніх педагогів ЗВО до науково-дослідницької діяльності різнобічно висвітлено в

роботах В. Андрущенко, З. Борисової, С. Гончаренка, П. Дмитренка, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Є. Кулика, О. Пехоти, Ю. Риндіної, В. Романчикова, В. Сидоренка, С. Сисоєвої, Є. Спіцина, В. Тихонова, О. Чугайнової, Л. Шовкун, В. Климентьєва, С. Лукашенко, А. Губайдулін, І. Бец, Г. Скорнякова, Л. Бурчак, Л. Абдулова, З. Апазаова, В. Борисова.

Проаналізувавши визначення поняття дослідницької компетентності, ми за основу беремо визначення А.Хуторського, який розглядає дослідницьку компетентність як складову частину пізнавальної компетентності, яка включає елементи методологічної, надпредметної, логічної діяльності, способи організації цілепокладання, планування, аналізу, рефлексії, яка слугує компонентом компетентності особистісного самовдосконалення, спрямованого на освоєння способів інтелектуального й духовного розвитку [6, с. 55-61].

Із урахуванням вищевикладених теоретичних положень, особливостей формування дослідницької компетентності визначаємо *дослідницьку компетентність* майбутніх учителів іноземних мов як цілісну, інтегративну властивість особистості, що поєднує в собі знання, вміння, науковий досвід, особистісні цінності та якості (креативність, творче мислення, уяву, спостережливість) дослідника, наявність дослідницьких умінь (бачити й вирішувати проблеми на основі формулювання й обґрунтування гіпотез, ставити мету й планувати діяльність, добирати й аналізувати необхідну інформацію, обирати найбільш оптимальні методи, здійснювати експеримент, надавати результати досліджень) й виявляється в готовності ефективно здійснювати власну дослідницьку діяльність.

Ефективність професійної діяльності вчителя іноземних мов визначається не тільки високим рівнем мовної та методичної підготовки викладача. Не менш значущою видається нам здатність педагога визначати коло проблем у сфері філології чи методики викладання іноземної мови, проводити дослідження актуальних проблем та впроваджувати результати дослідження в навчально-виховний процес. З огляду на вищевикладене особливої актуальності набуває проблема інтеграції науково-дослідної роботи у процес фахової підготовки

майбутніх учителів іноземних мов. Інтеграція науково-дослідної роботи в навчально-виховний процес передбачає формування у студентської молоді науково-дослідницької компетентності як невід'ємної складової професійної культури майбутніх філологів [5].

Отже, дослідницька компетентність – це цілісна, інтегративна властивість особистості, що поєднує в собі знання, вміння, науковий досвід, особистісні цінності та якості, наявність дослідницьких умінь й виявляється в готовності ефективно здійснювати власну дослідницьку діяльність. Науково-дослідницька робота студентів є важливим чинником у підготовці майбутніх учителів іноземних мов, яка забезпечує отримання студентами необхідних навичок дослідницької діяльності, що, в свою чергу сприяють формуванню професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА/REFERENCES

1. Бондаренко, Л. І. (2017). Діагностика сформованості дослідницької компетентності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 7, 11-18. (Bondarenko, L. I. (2017). Formation diagnostics of future higher educational institutions teachers' research competence. *Taras Shevchenko Lviv National University Bulletin*, 7, 11-18).

2. Велика хартія університетів. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/files/Magna_Charta_Universitatum.pdf. (*Magna Charta Universitatum*) (1988). Retrieved from: http://www.edupolicy.org.ua/files/Magna_Charta_Universitatum.pdf

3. Вінник, М. О. (2016). *Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх інженерів-програмістів в умовах освітнього середовища вищого навчального закладу* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Херсон. (Vinyk, M. O. (2016). *Future software engineers' research*

competence formation in the conditions of educational environment of higher educational establishment. (Csc thesis abstract). Kherson.

4. Закон України «Про вищу освіту». (*Law of Ukraine “About higher education”*) (2014). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

5. Мацько, Д. С. (2016). Формування науково-дослідницької компетентності – складової професійної культури майбутніх учителів іноземної мови як провідна мета національної системи освіти України. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*, 20(1), 317-332. (Matsko, D. S. (2016). Formation of scientific and research competence as a component of future foreign language teachers’ professional culture as a leading aim of a national education system of Ukraine. *Theoretical and methodical problems of children and studying youth’s education*, 20(1), 317-332).

6. Хуторской, А. В. (2003). Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. *Народное образование*. 2, 58-64. (Khutorskoi, A. V. (2003). Key competences as a component of a personal focused education paradigm. *Narodnoie obrazovanie*, 2, 58-64).